Knjižničarske novice

Anže Žugič, Narodna in univerzitetna knjižnica

Dotok kontinuiranih virov v letu 2021

Izvleček

V članku so predstavljeni podatki o prejemu obveznega izvoda kontinuiranih virov v letu 2021 v Narodni in univerzitetni knjižnici (v nadaljevanju NUK), Univerzitetni knjižnici Maribor (v nadaljevanju UKM) in tudi po vseh osrednjih območnih knjižnicah (v nadaljevanju OOK) ter v obeh zamejskih knjižnicah, v Trstu in Celovcu, v kateri distribuiramo obvezni izvod. Podatki so obravnavani po četrtletjih in tudi na letni ravni. Podatki, ki se bodo obdelovali, so razdeljeni tako, da bosta NUK in UKM prikazana skupaj, OOK-ji in zamejski knjižnici pa skupaj.

Ključne besede: obvezni izvod, dotok kontinuiranih virov

1 Uvod

V članku se bom posvetil samo letu 2021, saj je glede na »koronske čase« bilo leto 2020 specifično glede načina opravljanja dela (npr. delo od doma). V NUK-u zbiramo obvezni izvod, ki nam ga posredujejo založniki po Zakonu o obveznem izvodu publikacij (2006). Prejete obvezne izvode po obdelavi in vnosu v sistem COBISS3 posredujemo UKM-u (po dva izvoda), OOK-jem ter obema zamejskima knjižnicama (po en izvod). Mrežo OOK sestavlja deset knjižnic, ki so po vsej Sloveniji, in vsaka pokriva svoje geografsko območje (Narodna in univerzitetna knjižnica, b. d.). V tabelah in grafih so knjižnice razvrščene po vrstnem redu, kot prejmejo obvezni izvod. Knjižnice, ki sestavljajo OOK-je, so (po vrstnem redu prejema obveznega izvoda):
1) Osrednja knjižnica Celje,
2) Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper,
3) Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota,
4) Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem,
5) Goriška knjižnica Franceta Bevka,
6) Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto,
7) Knjižnica Ivana Potrča Ptuj,
8) Mestna knjižnica Kranj,
9) Mariborska knjižnica in
10) Mestna knjižnica Ljubljana (ibidem).

2 Obravnavani podatki

Primarni vir podatkov izhaja iz programa COBISS3, ki je del sistema COBISS (COBISS – Kooperativni online bibliografski sistem in servisi), in sicer iz segmenta Izpisi. Iz omenjenega segmenta programske opreme COBISS3/Izpisi je črpana večina podatkov o kontroli dotoka gradiva kontinuiranih virov (v nadaljevanju KV). Pojem kontinuirani viri poleg serijskih publikacij vključuje tudi integrirne vire (integrating resources) (Kavčič in Kalčič, 2005). Serijske publikacije pa so vse publikacije, ki izhajajo zaporedno in konec izhajanja ni predviden (Kanič idr., 2009). Integrirni vir je zaključen ali nezaključen bibliografski vir, ki se dopolnjuje in/ali spreminja z dodatki, dopolnili, ki ne ostajajo ločeni, ampak se zlijejo v celoto (npr. publikacija z nevezanimi listi …) (ibidem).

Podatke o dotoku KV sem omejil na časovno obdobje, in sicer najprej za vsak mesec v letu posebej in nato še za celotno leto 2021 (obdobje od 1. januarja 2021 do 31. decembra 2021). Podatki bodo predstavljeni četrtletno.

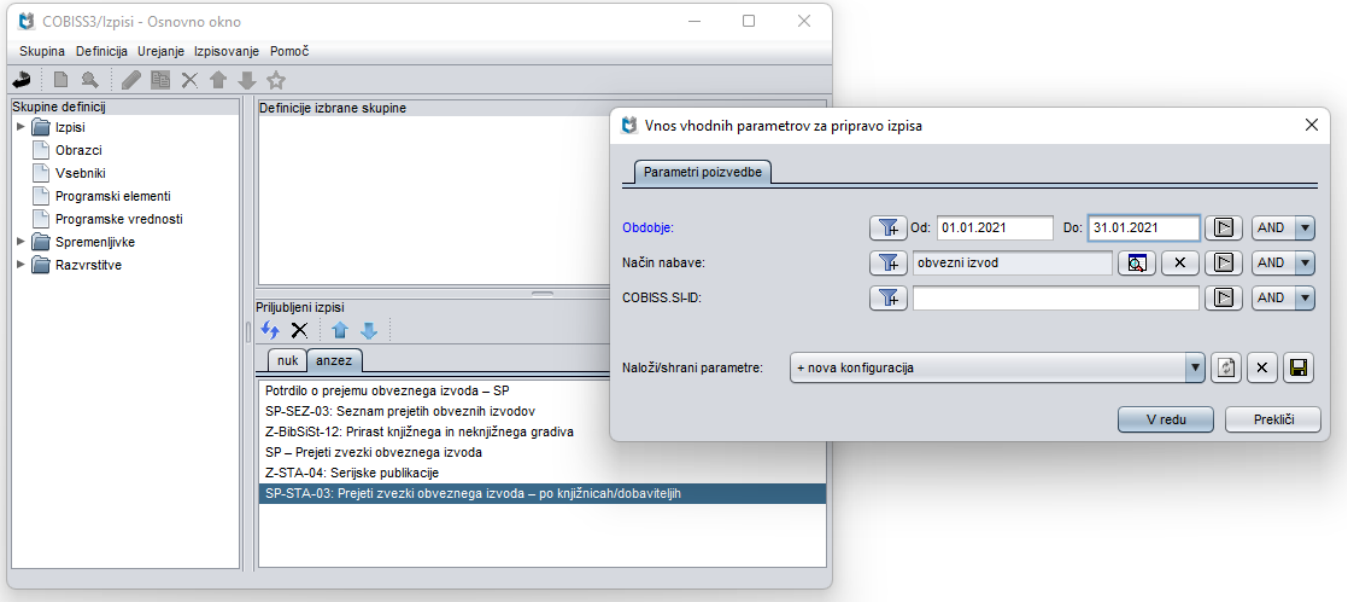

Slika 1: Zaslonska slika prikaza iskanja v segmentu Izpisi po Prejetih zvezkih obveznega izvoda – po knjižnicah/dobaviteljih (SP-STA-03)

Konec leta 2021 (podatki na dan 31. 12. 2021) smo tako v NUK-u skupno prejeli 80.553 obveznih izvodov KV, ki smo jih prek kontrole dotoka vnesli v sistem COBISS3.

3 Pregled letnega dotoka serijskih publikacij

Dotok gradiva v letu 2021 je viden v Tabeli 1, v kateri je prikazano, koliko gradiva je prejela posamezna knjižnica. Če primerjamo NUK in UKM, je imel večji dotok NUK, saj je iz obveznega izvoda prejel za 308 izvodov gradiva več. Večinoma je razlog za večji prejem obveznega izvoda v tem, da NUK pridobiva določene publikacije v enem, dveh ali morda celo v treh obveznih izvodih. Kljub reklamacijam pa mu ne uspe izterjati dodatnih obveznih izvodov oziroma založnik reklamirane številke nima več na zalogi. Prav tako je razlog za nezadostno število obveznega izvoda tudi nizka naklada serijske publikacije, tako NUK prejme samo en izvod vsake številke (npr. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije; tiski v braillovi pisavi).

Med OOK-ji je največ gradiva prejela Osrednja knjižnica Celje, ki je tudi prva po vrsti med OOK, ki prejme obvezni izvod. Glede na število prejetega obveznega izvoda ji sledijo knjižnice po vrstnem redu, kot so navedene v tabeli. Razlika med prvo in zadnjo knjižnico je 69 izvodov. Razlog za razliko med prvim navedenim OOK in zadnjim OOK je v številu dospelih reklamiranih izvodov, saj založniki dostavijo različno število obveznih izvodov posamezne številke in tako OOK, ki je prvi v vrsti za prejem obveznega izvoda, dobi več izvodov.

Knjižnica	Letni dotok
NUK	24.566
UKM	24.258
SIKCE	2.661
SIKKP	2.657
SIKMS	2.645
SIKRA	2.644
SIK GKFB	2.643
SIKNM	2.642
SIKPT	2.633
SIKKR	2.630
NSK TRST	2.618
SSKCEL	2.616
SIKMB	2.602
MKL	2.592
SKUPAJ	80.407

Tabela 1: Letni dotok gradiva glede na knjižnico

Letni prirast gradiva v letu 2021 je predstavljen v Grafu 1. Spremljanje prirasta pri posamezni OOK kaže na gibanje dotoka serijskih publikacij in njegov padec do številčno najnižjega dotoka, ki ga prejme Mestna knjižnica Ljubljana. Pri prikazanem lahko vidimo, da se največkrat založniki odločijo, da nam posredujejo po deset obveznih izvodov, saj je padec dotoka najbolj viden pri SIKPT (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj). Vendar kljub prejetim desetim obveznim izvodom reklamiramo manjkajoče izvode, kar pa ni zagotovilo, da bomo reklamirano število obveznih izvodov tudi prejeli, saj kot sem že omenil, je vse odvisno od tega, ali ima založnik še na zalogi reklamirane izvode.

Graf 1: Letni dotok gradiva po OOK

4 Pregled četrtletnega dotoka obveznega izvoda serijskih publikacij

4.1 Prvo četrtletje

V obdobju med 1. 1. 2021 in 31. 3. 2021 so knjižnice prejele različno število obveznega izvoda. Razlog za to pripisujemo napakam založnikov, ki nam posredujejo obvezne izvode v zakonsko nezadostnem številu. Smo pa zaradi prejetega nezadostnega števila obveznega izvoda v omenjenem obdobju opravili v NUK-u skoraj tretjino vseh reklamacij, ki smo jih opravili v letu 2021.

4.1.1 NUK in UKM

NUK je poleg univerzitetne knjižnice tudi nacionalna knjižnica. V drugi točki 33. člena Zakona o knjižničarstvu določa, da nacionalna knjižnica »zbira, obdeluje, hrani in posreduje temeljno nacionalno zbirko vsega knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku, o Sloveniji in Slovencih, slovenskih avtorjev, slovenskih založb …« (Zakon o knjižničarstvu, 2001), obenem pa Zakon o obveznem izvodu publikacij (2006) v 18. členu določa, da NUK in UKM obvezne izvode trajno hranita v svojih zbirkah.

V prvem četrtletju smo v NUK-u prejeli 6.518 obveznih izvodov serijskih publikacij, kar je za 60 kosov več, kot smo jih posredovali v UKM, oziroma skoraj 99,08 odstotka celotnega obsega obveznega izvoda, ki ga je prejel NUK. V povprečju je dotok v prvih treh mesecih znašal 2.172,7 obveznega izvoda na mesec.

2021	Dotok gradiva v prvem četrtletju (1 Q)						
Knjižnici	Januar (n)	Februar (n)	Marec (n)	Σ 1 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 1 Q
NUK	1.992	1.651	2.875	**6.518**		**100,00**	**2.172,7**
UKM	2.056	1.605	2.797	**6.458**	**–60**	**99,08**	**2.152,7**
SKUPAJ	**4.048**	**3.256**	**5.672**	**12.976**			

Tabela 2: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (NUK in UKM 1Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x¯– povprečje, ▯ – vsota

4.1.2 OOK

V prvem četrtletju je največ obveznih izvodov prejela Osrednja knjižnica Celje. Glede na obravnavane mesece je bilo največ poslanega gradiva v marcu (4079 izvodov). V januarju smo v primerjavi z marcem poslali več kot 1000 izvodov manj, medtem ko smo v februarju glede na marec ažurirali za OOK skoraj polovico manj obveznega izvoda. Razlog, zakaj je februarja tako malo dotoka, je v številu delovnih dni in zaradi tega je tudi manj izvršene kontrole dotoka obveznega izvoda.

2021	Dotok gradiva v prvem četrtletju po OOK (1 Q)						
Knjižnica	Januar (n)	Februar (n)	Marec (n)	Σ 1 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 1 Q
SIKCE	237	187	344	**768**		**100,00**	**256,0**
SIKKP	235	185	343	**763**	**–5**	**99,35**	**254,3**
SIKMS	234	184	340	**758**	**–10**	**98,70**	**252,7**
SIKRA	235	184	340	**759**	**–9**	**98,83**	**253,0**
SIK GKFB	235	183	340	**758**	**–10**	**98,70**	**252,7**
SIKNM	236	183	340	**759**	**–9**	**98,83**	**253,0**
SIKPT	233	182	340	**755**	**–13**	**98,31**	**251,7**
SIKKR	233	182	340	**755**	**–13**	**98,31**	**251,7**
NSK TRST	233	180	339	**752**	**–16**	**97,92**	**250,7**
SSKCEL	233	181	339	**753**	**–15**	**98,05**	**251,0**
2021	Dotok gradiva v prvem četrtletju po OOK (1 Q)						
Knjižnica	Januar (n)	Februar (n)	Marec (n)	Σ 1 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 1 Q
SIKMB	232	179	338	**749**	**–19**	**97,53**	**249,7**
MKL	229	180	336	**745**	**–23**	**97,01**	**248,3**
SKUPAJ	**2805**	**2190**	**4079**				**252,1**

Tabela 3: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (OOK 1Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x̄ – povprečje, □ – vsota

4.2 Drugo četrtletje

4.2.1 NUK in UKM

V drugem četrtletju leta 2021 smo tako kot v prvem četrtletju prejeli v NUK več obveznega izvoda serijskih publikacij kot v UKM. Razlika je tokrat manjša, pa vendar znaša 40 izvodov (99,3 odstotka). Zanimivo je, da je UKM v aprilu prejel več izvodov obveznega izvoda kot NUK, vendar je NUK v naslednjih dveh mesecih drugega četrtletja prejel več obveznega izvoda. Povprečje prejetega obveznega izvoda v obravnavanem obdobju za NUK je 1.917 izvodov, medtem ko je povprečje za UKM 1.903,7 izvoda.

2021	Dotok gradiva v drugem četrtletju (2 Q)						
Knjižnici	April (n)	Maj (n)	Junij (n)	Σ 2 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 2 Q
NUK	2.084	2.106	1.561	**5.751**		**100,00**	**1.917,0**
UKM	2.092	2.067	1.552	**5.711**	**–40**	**99,30**	**1.903,7**
SKUPAJ	**4.176**	**4.173**	**3.113**	**11.462**			

Tabela 4: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (NUK in UKM 2Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x̄ – povprečje, □ – vsota

4.2.2 OOK

V drugem četrtletju smo največ obveznega izvoda razposlali v aprilu in najmanj v juniju. Razlika med obema mesecema znaša skoraj 840 izvodov. Kljub temu smo v drugem četrtletju razposlali OOK-jem 7.419 obveznih izvodov. Iz Tabele 5 je razvidno, da je največ obveznega izvoda prejela knjižnica v Kopru, in ne knjižnica v Celju. Razlika med knjižnicama znaša le dva izvoda. Obenem pa je povprečje prejetega obveznega izvoda v obravnavanem četrtletju 206,1 izvoda, kar je doseglo sedem knjižnic, pet knjižnic pa je prejelo manj izvodov, kot je povprečje obravnavanega obdobja.

2021	Dotok gradiva v drugem četrtletju po OOK (2 Q)						
Knjižnice	April	Maj	Junij	Σ 2 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 2 Q
SIKCE	251	195	180	626		100,00	208,7
SIKKP	253	195	180	628	2	100,32	209,3
SIKMS	253	192	181	626	0	100,00	208,7
SIKRA	253	191	181	625	−1	99,84	208,3
2021	Dotok gradiva v drugem četrtletju po OOK (2 Q)						
Knjižnice	April	Maj	Junij	Σ 2 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 2 Q
SIK GKFB	252	192	181	625	−1	99,84	208,3
SIKNM	252	190	181	623	−3	99,52	207,7
SIKPT	252	187	180	619	−7	98,88	206,3
SIKKR	250	187	180	617	−9	98,56	205,7
NSK TRST	249	185	180	614	−12	98,08	204,7
SSKCEL	248	184	180	612	−14	97,76	204,0
SIKMB	243	184	178	605	−21	96,65	201,7
MKL	239	183	177	599	−27	95,69	199,7
SKUPAJ	2.995	2.265	2.159	7.419	−93		206,1

Tabela 5: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (OOK 2Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x̄ – povprečje, □ – vsota

4.3 Tretje četrtletje

4.3.1 NUK in UKM

V tretjem četrtletju smo prejeli največ obveznega izvoda v juliju in najmanj v avgustu. Razlika med omenjenima mesecema je več kot 1300 izvodov. Razlog za nizek dotok v avgustu je predvsem v dvojnih številkah, ki izidejo v tem obdobju. Vseeno je zanimivo, da je povprečje 3Q višje kot v prejšnjem četrtletju (Tabela 5), za NUK znaša 2.016,7 ter za UKM 1.998,3.

2021	Dotok gradiva v tretjem četrtletju (3 Q)						
Knjižnici	Julij (n)	Avgust (n)	September (n)	Σ 3 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 3 Q
NUK	2.370	1.712	1.968	6.050			2.016,7
UKM	2.369	1.706	1.920	5.995	–55	100,92	1.998,3
SKUPAJ	4.739	3.418	3.888	12.045			

Tabela 6: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (NUK in UKM 3Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x̄ – povprečje, Σ – vsota

4.3.2 OOK

Za OOK-je bilo to zanimivo obdobje, predvsem glede prejetih izvodov. Kot lahko vidimo iz tabele, je kar polovica vseh knjižnic prejela enako število izvodov. Po drugi strani lahko vidimo, da smo poslali največ izvodov v juliju in najmanj v avgustu (razlika 1.200 izvodov), čeprav ni kaj dosti razlike tudi med avgustom in septembrom (razlika 160 izvodov). V celotnem obdobju smo tako OOK-jem posredovali 7.392 izvodov. Tako je bilo v obravnavanem obdobju posamezni knjižnici povprečno posredovanih 205,3 obveznega izvoda.

2021	Dotok gradiva v tretjem četrtletju po OOK (3 Q)						
Knjižnice	Julij (n)	Avgust (n)	September (n)	Σ 3 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 3 Q
SIKCE	270	167	182	619		100,00	206,3
SIKKP	270	167	182	619	619	100,00	206,3
SIKMS	270	167	182	619	619	100,00	206,3
SIKRA	270	167	182	619	619	100,00	206,3
SIK GKFB	270	167	182	619	619	100,00	206,3
SIKNM	270	167	182	619	619	100,00	206,3
SIKPT	268	168	181	617	617	99,68	205,7
SIKKR	268	168	181	617	617	99,68	205,7
NSK TRST	265	168	180	613	613	99,03	204,3
SSKCEL	264	168	180	612	612	98,87	204,0
SIKMB	263	168	179	610	610	98,55	203,3
MKL	263	168	178	609	609	98,38	203,0
SKUPAJ	3.211	2.010	2.171	7.392			205,3

Tabela 7: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (OOK 3Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x̄ – povprečje, Σ – vsota

4.4 Četrto četrtletje

4.4.1 NUK in UKM

Zadnje četrtletje v letu 2021 smo v NUK-u prejeli 6.247 obveznih izvodov serijskih publikacij, kar je za 153 izvodov več kot v UKM-u (97,55 odstotka našega dotoka). Povprečje glede na knjižnico je za NUK znašalo 2.082,3 in za UKM 2.031,3 obveznega izvoda. Največ obveznih izvodov smo skupaj z UKM prejeli v novembru (kar je tudi največ v letu 2021) in najmanj v oktobru, ko smo prejeli za 2.010 manj obveznih izvodov. Glede na število prejetih obveznih izvodov je zadnja

četrtina leta druga po celoletnem prejemu obveznega izvoda v letu 2021.

2021	Dotok gradiva v četrtem četrtletju (4 Q)						
Knjižnici	Oktober (n)	November (n)	December (n)	Σ 4 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 4 Q
NUK	1.572	2.620	2.055	6.247		100,00	2.082,3
UKM	1.558	2.521	2.015	6.094	–153	97,55	2.031,3
SKUPAJ	3.130	5.141	4.070	12.341			

Tabela 8: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (NUK in UKM 4Q)

Legenda tabele: n – število, % – odstotek, x¯– povprečje, Σ – vsota

4.4.2 OOK

V četrtem četrtletju smo posredovali OOK kar 7.698 obveznih izvodov. Razlika med knjižnicami ni tako velika kot v prejšnjih obdobjih (največ deset izvodov), saj je MKL, ki zadnja prejme obvezni izvod, prejela kar 98,61 odstotka vsega obsega obveznega izvoda, ki ga prejme SIKCE. Tudi v primerjavi med meseci je razlika majhna. Decembra smo OOK-jem posredovali največ (2.834 izvodov) izvodov, najmanj izvodov pa smo jim posredovali v novembru (2.217 izvodov).

2021	Dotok gradiva v četrtem četrtletju (4 Q)						
Knjižnice	Oktober (n)	November (n)	December (n)	Σ 4 Q	Razlika	Delež (%)	x̄ 4 Q
SIKCE	221	186	241	648		100,00	216,0
SIKKP	221	185	241	647	–1	99,85	215,7
SIKMS	221	185	236	642	–6	99,07	214,0
SIKRA	221	184	236	641	–7	98,92	213,7
SIK GKFB	221	184	236	641	–7	98,92	213,7
SIKNM	221	184	236	641	–7	98,92	213,7
SIKPT	221	185	236	642	–6	99,07	214,0
SIKKR	221	184	236	641	–7	98,92	213,7
NSK TRST	219	185	235	639	–9	98,61	213,0
SSKCEL	219	185	235	639	–9	98,61	213,0
SIKMB	220	185	233	638	–10	98,46	212,7
MKL	221	185	233	639	–9	98,61	213,0
Skupaj	2647	2217	2834	7698			213,8

Tabela 9: Posredovano število obveznih izvodov po mesecih in knjižnicah (OOK 4Q)

Legenda: n – število, % – odstotek, x¯– povprečje, Σ – vsota

5 Zaključek

Naj poudarim, da je nihanje dotoka obveznega izvoda med letom odvisno od izdajanja in prejemanja obveznega izvoda in posledično vnosa publikacij v sistem COBISS3.

V desetih letih kontrole dotoka serijskih publikacij smo s spremembami v delovnem procesu dosegli, da delo v primerjavi z letom 2011, ko smo začeli kontrolo dotoka serijskih publikacij, opravimo hitreje, predvsem pa natančneje in preglednejše.

Viri in literatura

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Ljubljana.

Kavčič, I. in Kalčič, D. (2005). ISBD(CR): mednarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacij in drugih kontinuiranih virov: revidirana izdaja mednarodnega standardnega bibliografskega opisa serijskih publikacij (ISBD(S)). *Knjižnica: revija za področje bibliotekarstva in informacijske znanosti, 49*(1/2), 27-48.

Narodna in univerzitetna knjižnica (b. d.). *Koordinacija osrednjih območnih knjižnic*. https://www.nuk.uni-lj.si/nuk/ook

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15. http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2442#

Zakon o obveznem izvodu publikacij (ZOIPub). (2006). *Uradni list RS*, št. 69/06 in 86/09. http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3606